

Møte fredag den 4. juni kl. 11.02

President: Å g o t V a l l e

D a g s o r d e n (nr. 36):

1. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven mv. (forbrytelser i gjeldsforhold) (Innst. O. nr. 73 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 37 (2003-2004))
2. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer og finansavtalelova m.m. (Innst. O. nr. 74 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 38 (2003-2004))
3. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven, straffeprosessloven og sjøloven mv. (fast promillegrense og avholdspliktregler for større skip, et eget straffebud mot tortur, forklaringsplikt for ansatte i finansinstitusjoner mv.) (Innst. O. nr. 87 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 59 (2003-2004))
4. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i politiloven (vurdering av helsetilstanden ved innsettning i arrest, politimyndighet, Politihøgskolen mv.) (Innst. O. nr. 86 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 61 (2003-2004))
5. Referat

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen vil framsette et privat lovforslag.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [11:02:14]: På vegne av representantene André Kvakkestad, Karin S. Woldseth, Ulf Erik Knudsen og meg selv ønsker jeg å legge fram forslag om endring i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre – for å forhindre at en forelder, dersom forelderen tar livet av den andre forelderen, automatisk får forleddretten til felles barn.

Presidenten: Lovforslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven mv. (forbrytelser i gjeldsforhold) (Innst. O. nr. 73 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 37 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Einar Holstad (KrF) [11:03:41] (ordfører for saken):

I dag henlegger politiet svært mange saker om konkurskriminalitet fordi reglene i straffeloven er kompliserte og byr på tolkningsproblemer. Dette er bekymringsfullt.

Å berike seg på kreditorenes bekostning er uakseptabelt og innebærer en konkurransevridning som ikke kan godtas. Endringene i straffelovens kapittel 27 om forbrytelser i gjeldsforhold tar sikte på å gjøre regelverket enklere å praktisere og derved bidra til mer effektiv bekjempelse av økonomisk kriminalitet.

Det har også vært et mål å gjøre reglene i kapittel 27 mer forståelige for dem bestemmelsene retter seg mot. Også dette begrunner en lovmessig forenkling og klargjøring.

Grensene for hvilke gjeldsforbrytelser som er straffbare, videreføres stort sett i tråd med gjeldende rett. Men det foretas enkelte viktige justeringer i straffelovens kapittel 27.

Flere av bestemmelsene har i dag vilkår om at skyldneren er insolvent. Nå skal det imidlertid ikke lenger oppstilles krav om insolvens når en kreditorskadelig disposisjon foretas. Det vil etter lovendringen være tilstrekkelig at vedkommende debitor står i påtakelig fare for å bli insolvent ved handlingen.

Enkelte høringsinstanser har uttrykt bekymring for at vilkåret «påtakelig fare for å bli insolvent» vil kunne ramme disposisjoner som på handlingstidspunktet fremstod som fornuftige, men som i ettertid viser seg uheldige. Det er i den forbindelse viktig for meg som saksordfører å presisere at det er skyldnerens framtidsutsikter på disposisjonstidspunktet som skal være avgjørende for den strafferettslige behandlingen.

Straff kan etter lovendringen ilegges dersom debitor grovt uaktsomt eller forsettlig har overtrådt regnskapsbestemmelser. Denne endringen vil typisk ramme skyldnere som kaster regnskapet for å vanskeliggjøre rettsforfølgning, og reflekterer etter Kristelig Folkepartis oppfatning en helt nødvendig tilnærming til dagens konkurskriminalitet.

Forbrytelser i gjeldsforhold avdekkes gjennomgående på et sent stadium av fellesforfølgningen. Dette skyldes ofte at den straffbare handlingen er forsøkt tildekket gjennom overtredelser av regnskapslovgivningen.

Foreldelsesfristen for straffbare handlinger skal på denne bakgrunn ikke lenger løpe under konkurs og gjeldsforhandlinger etter loven. Det innføres en foreldesrettslig suspensjonsregel som begrenses til å gjelde for overtredelse av straffelovens kapittel 27 og regnskapsloven § 8-5 første ledd. Den absolutte tidsfrist for suspensjon settes til fem år.

En samlet komite ber i innstillingen departementet om å vurdere om også andre straffebud som gjelder økonomisk kriminalitet, skal omfattes av nevnte suspensjonsregel.

Det oppstilles heller ikke som et krav at handlingen rammer kreditorfellesskapet. Det vil nå være tilstrekkelig for straffansvar at handlingen rammer én enkelt kreditor.

På den annen side innsnevres det strafferettslige ansvaret i kapittel 27 noe.

Til forskjell fra den gjeldende straffeloven § 285 første ledd innføres det et vilkår om at kreditorenes tap må være betydelige for at et vågelig foretakende skal være straffbart. Videre reduseres kreditorenes medvirkningsansvar. Det å motta oppgjør for uforfalt gjeld skal dessuten bare være straffbart dersom kreditor har brukt utilbørlige virkemidler for å oppnå fordelen.

Komiteen har i sin behandling av proposisjonen særlig lagt vekt på at beviskravene i straffelovens kapittel 27 må forenkles. Mørketallene er store når det gjelder økonomisk kriminalitet. Senere denne måneden vil Regjeringen legge fram en egen handlingsplan mot økonomisk kriminalitet. Den vil utgjøre et sentralt element i kampen mot denne form for kriminalitet. Det er et mål for Kristelig Folkeparti å styrke innsatsen mot bl.a. konkurskriminalitet.

Etter min vurdering vil de endringer som nå gjøres i straffeloven, og de endringer som Stortinget gjorde i konkurslovgivningen gjennom Besl. O. nr. 64 for 2003-2004, samlet medføre en betydelig forbedring i samfunnets muligheter til å avdekke og sanksjonere mot konkurskriminalitet.

Med dette som bakgrunn vil jeg anbefale Odelstinget å støtte justiskomiteens innstilling.

Trond Helleland (H) [11:08:37] (komiteens leder):

Regjeringen inviterer Stortinget til å ta nye grep i kampen mot økonomisk kriminalitet, og Stortinget følger opp. Denne gangen gjelder det endringer av straffeloven vedrørende forbrytelser i gjeldsforhold. Det er enstemmighet om alt i denne proposisjonen, og saksordføreren har på en svært god måte gjort rede for de foreslåtte endringene – derfor bare noen få og korte merknader fra min side.

Kampen mot økonomisk kriminalitet blir stadig viktigere, og storting og regjering legger stor vekt på dette arbeidet, noe som ikke minst gjenspeiles i at det snart legges fram en handlingsplan mot økonomisk kriminalitet.

Undersøkelsene har vist at det i så mye som to av tre næringslivskonkurser foreligger mistanke om konkurskriminalitet. Ofte blir disse sakene henlagt. Grunnen er at straffebudene i straffelovens kapittel 27 er kompliserte og reiser tolkningsproblemer og bevisvil, slik Straffelovrådet har pekt på i sin utredning.

Dette gjøres det nå noe med. Vi foretar en rekke lovendringer som vil gjøre det lettere å følge opp slike konkurssaker. Det foreslås også skjerpede strafferammer på flere områder i straffelovens kapittel 27.

Økonomisk kriminalitet er alvorlig i seg selv, og stadig oftere ser vi at sammenhengen mellom økonomisk kriminalitet, organiserte kriminelle grupper og, i ytterste fall, terrorister er til stede. Høyre hilser derfor forenklingene og straffeskjerpelsene velkommen.

Statsråd Odd Einar Dørum [11:10:19]: Jeg er glad for at komiteen støtter Regjeringens forslag i

Ot.prp. nr. 37 for 2003-2004 om endringer av reglene i straffelovens kapittel 27 om forbrytelser i gjeldsforhold.

Dagens bestemmelser om konkurskriminalitet i kapittel 27 er kompliserte og vanskelig utformet.

Formålet med endringene er å gjøre reglene mer effektive og enklere å praktisere. Dette er et ledd i Regjeringens innsats mot økonomisk kriminalitet. I dag blir mange anmeldelser for brudd på reglene om forbrytelser i gjeldsforhold henlagt, bl.a. fordi reglene er kompliserte og byr på tolkningsproblemer og bevisvil. Samtidig vet vi at det foreligger mistanke om straffbare forhold i et stort antall av næringslivskonkursene.

For å forenkle bevisføringen har departementet foreslått et prinsipp om at det skal være tilstrekkelig at skyldneren står i påtakelig fare for å bli insolvent ved en handling, i de straffebudene der insolvens i dag er et straffbarhetsvilkår. Det vil ofte være vanskelig å bevise at en person eller et selskap har vært insolvent på et bestemt tidspunkt tilbake i tid. Som komiteen også har påpekt, er det i prinsippet en tilfeldig fordel for en skyldner som er i påtakelig fare for å bli insolvent ved en handling, at insolvens likevel ikke inntreffer. Straffverdigheten av en kreditorskadelig handling er dermed den samme i slike tilfeller som når skyldneren faktisk er insolvent.

Viktig er også forslaget til endring i straffeloven § 283 om formuesforringelse ved insolvens, om at det skal være en presumsjon for insolvens ved forsettlig eller grovt uaktsom tilsidesettelse av regnskapsplikten. Dersom skyldneren f.eks. har ødelagt regnskapsene slik at det ikke lar seg gjøre å fastslå om han var insolvent, på handlingstidspunktet, skal det legges til grunn at han var insolvent, hvis ikke det motsatte kan bevises. Dette vil innebære en betydelig bevismessig forenkling i slike tilfeller.

Jeg vil også framheve forslaget om at foreldelsesfristen for straffbare handlinger som omfattes av kapitlet om forbrytelser i gjeldsforhold, og for overtredelser av regnskapsloven ikke skal løpe så lenge skyldnerens bo er under konkurs eller gjeldsforhandling. Straffbare forhold som rammer kreditorene, blir ofte avdekket på et sent stadium av konkursbehandlingen. Uten en forlengelse av foreldelsesfristen kan man risikere at forholdene er foreldet før konkursbehandlingen er ferdig. Samtidig er det av rettssikkerhetshensyn inntatt en maksimal grense på fem år for hvor lenge fristen kan utvides. Jeg har merket meg at komiteen ber departementet i forbindelse med arbeidet med ny straffelov vurdere om det samme prinsippet skal gjelde for andre straffebud som gjelder økonomisk kriminalitet.

Jeg har også merket meg at komiteen støtter departementets forslag om at simpel uaktsomhet ikke skal være tilstrekkelig for at noen kan ilegges straff etter gjeldskapitlet. Det er den illojale opptreden overfor kreditorene som søkes rammet ved straffelovens kapittel 27. Rettssikkerhetshensyn tilsier at simpel uaktsomhet ikke skal være tilstrekkelig for å straffe for slike lovbrudd.

De forslagene som Odelstinget behandler i dag, må ses i sammenheng med endringene i konkurslovgivningen om midler til bobehandlingen som ble vedtatt gjen-

nom Besl. O. nr. 64 for 2003-2004. En styrket bobehandling og klarere og enklere regler om forbrytelser i gjeldsforhold vil samlet forhåpentligvis bidra til at det ikke skal lønne seg å gå konkurs.

Denne regjeringen vil styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet på ulike måter. Om få dager vil jeg sammen med finansministeren presentere Regjeringens nye handlingsplan mot økonomisk kriminalitet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 506)

S a k n r . 2

Innstilling frå justiskomiteen om lov om endringer i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer og finansavtalelova m.m. (Innst. O. nr. 74 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 38 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

André Kvakkestad (FrP) [11:14:48] (ordfører for saken): Endringene i finansavtaleloven gjelder spørsmålet om å likestille lånealternativ, uavhengig av om man låner av en kommune direkte, låner fra Husbanken eller låner fra Husbanken via en kommune. Som forbruker har man det samme behov for vern, uavhengig av om man har brukt første, andre eller tredje lånealternativ.

Komiteen er enstemmig på dette punktet og på de andre punktene i innstillingen. I den sammenheng vil jeg vise til at det har sneket seg inn en feil på side 4 i innstillingen, hvor det heter at alle, «unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter endringen av foreldelsesloven §§ 10 og 17». Det er ikke riktig. Det skal være en enstemmig innstilling i denne sak.

Når det gjelder foreldelsesloven, foreslås tre materielle endringer. Den ene er at man avbryter foreldelsesfristen når en sak er fremmet for Stortingets ombudsmann for forvaltningen. Det er et ønske om at man skal benytte seg av ombudsmannens tjenester der hvor dette er hensiktsmessig. Da vil det være uheldig om man enten risikerer at kravet blir foreldet under behandlingstiden hos ombudsmannen, eller at man samtidig med saksbehandlingen hos ombudsmannen må føre en rettsak for å opprettholde fristen for å unngå foreldelse. Derfor er det nå foreslått at man avbryter fristen når saken er fremmet for Sivilombudsmannen, og at man får en ny 3-årsfrist hvis Sivilombudsmannen finner noe kritikkverdig, og en 1-årsfrist hvis han ikke finner noe kritikkverdig.

Den andre endringen er knyttet til problemet med skyldnere som har valgt å bosette seg i utlandet etter at de har fått et krav mot seg i Norge. Norge har avtaler

med en del land i spørsmålet om tvangsfullbyrdelse, og det er naturlig at Norge, på samme måte som de andre landene, effektuerer denne avtalen. Dette vil jo i det alt vesentlige være en fordel for norske fordringshavere.

En tredje endring gjelder erstatning for personskade, hvor man nå setter den absolutte foreldelsesfristen til 20 år. Dette vil være spesielt viktig i forhold til senskader og skader som blir påført barn og unge, og som først viser seg, eller man blir klar over, på en langt senere tidspunkt.

Der det har vært en liten uenighet, er i spørsmålet om å fjerne den maksimale foreldelsesfristen. I proposisjonen stod det at departementet ikke ønsket å fjerne den maksimale foreldelsesfristen uten en bred høring. Vi fra Fremskrittspartiet kunne godt tenke oss å ha denne høringen, ikke nødvendigvis fordi vi ville hoppe til den konklusjonen at vi vil fjerne en maksimal foreldelsesfrist, men vi kunne godt tenke oss å se hvordan dette ville bli mottatt spesielt i forhold til personskader, herunder skader som er påført mindreårige.

Jeg har forstått det slik at flertallet begrunner sine merknader ut fra en muntlig tilbakemelding fra departementet. Men det kan også være greit å få en utdyping av dette direkte fra statsråden.

Unni Hennem Lie (KrF) [11:19:36]: I Ot.prp. nr. 38 for 2003-2004 foreslår Regjeringen i hovedsak fire endringer i eksisterende lovverk. Det foreslås for det første at foreldelsesfristen avbrytes når krav mot forvaltningen blir fremmet for Sivilombudsmannen. Foreldelsesfristen forlenges med fra 1 til 3 år, avhengig av om ombudsmannen uttaler kritikk mot forvaltningen eller ikke. Dette vil gi den enkelte rimelig tid til å forholde seg til avgjørelsen uten å måtte foreta unødvendige og muligens parallelle prosesser. Denne utsettelsen gjelder imidlertid ikke dersom saken omhandler et forhold mellom to private parter. Det er viktig at Sivilombudsmannen framstår som en hensiktsmessig instans for personer som mener seg utsatt for kritikkverdige forhold fra forvaltningen. I dag stanser ikke foreldelsesfristen ved at en sak bringes inn for ombudsmannen. Man kan derfor risikere at et krav mot forvaltningen blir foreldet mens Sivilombudsmannen har det til vurdering. En konsekvens av dagens foreldelsesregel kan være at en sak må bringes inn for domstolen mens den ennå er til behandling hos ombudsmannen, for å stoppe foreldelsesfristen. Dette er uheldig.

Kristelig Folkeparti synes det er gledelig at foreldelsesfristen suspenderes når en sak er til behandling hos Stortingets ombudsmann for forvaltningen.

Regjeringen foreslår for det andre at man skal kunne avbryte foreldelsesfristen ved å sette fram krav om tvangsfullbyrding mot riktig myndighet i fremmed stat. En forutsetning for dette er at Norge har en avtale med denne staten om godkjenning og fullbyrding av slike krav. I dag er regelen slik at en må gå til særskilt søksmål i den stat der kravet skal fullbyrdes, for å avbryte foreldelsesfristen. I de tilfeller hvor vi ikke har en godkjennings- og fullbyrdesavtale, foreslår Regjeringen en regel om tilleggsfrist som et alternativ til å måtte gå til

søksmål i vedkommende stat. Formålet med dette er å bedre dekningsutsiktene for fordringshavere som har sitt tilgodehavende i utlandet.

Regjeringen foreslår videre et unntak fra den absolutte foreldelsesfristen på 20 år. Unntaket skal gjelde for personskade som ble påført mens personen var mindreårig. Formålet er å hindre at slike krav er foreldet når skadelidte blir klar over skaden og muligheten til å kreve erstatning. Unntaket fra den absolutte foreldelsesfristen på 20 år er en styrking av den erstatningsrettslige stillingen til personer som har senskader etter overgrep som de har vært utsatt for i barndommen. Flere av dem som har vært utsatt for alvorlige overgrep, eller som har lidt urimelig overlast i unge år, kan trenge lang tid før de makter å stille den eller de ansvarlige til ansvar. Et viktig hensyn bak foreldelsesregelen er at den ansvarlige på et gitt tidspunkt skal kunne anse seg ferdig med saken. Men overgrep mot barn og unge er så alvorlig at hensynet til disse etter min klare oppfatning må veie tyngre når foreldelsesfristens lengde skal fastsettes. Kristelig Folkeparti synes derfor det er riktig og meget viktig at foreldelsesfristen i foreldelsesloven § 9 endres for bedre å ivareta den gruppen.

Det foreslås dessuten i proposisjonen at finansavtaleloven kapittel 3 om låneavtaler og kapittel 4 om kausjon skal gjelde fullt ut når en kommune eller en fylkeskommune er långiver eller konkurskreditor. For den enkelte forbruker er behovet for å bli ivaretatt på en god måte like viktig uavhengig av hvem som er ens kreditor. Det er derfor ingen grunn til å operere med ulikt regelverk avhengig av om lån er gitt gjennom en kommune, som formidlingslån gjennom en kommune eller direkte fra en kreditinstitusjon som gir mulighet for formidlingslån gjennom en kommune.

På vegne av Kristelig Folkeparti vil jeg råde Odelstinget til å støtte justiskomiteens innstilling slik den foreligger.

Statsråd Odd Einar Dørum [11:24:08]: Jeg er meget glad for at Odelstinget nå har til behandling Regjeringens forslag som bl.a. vil styrke barns erstatningsrettslige stilling og forbrukervernet for personer med sosiallån og andre typer kommunale lån.

I dag er den absolutte foreledelsesfristen for personskade 20 år. Det betyr at kravet er foreldet selv om skadelidte først etter at denne fristen er utløpt, blir klar over skaden og muligheten til å fremme erstatningskrav. Regjeringen foreslår at denne fristen ikke skal gjelde dersom skadelidte på skadetidspunktet var under 18 år og skadevolderen eller noen denne hefter for, kjente eller burde kjenne til at handlingen kunne føre til fare for liv eller alvorlig helseskade. Dette vil typisk ha betydning for senskader, som f.eks. etter mobbing på skolen.

I høringsrunden fikk dette forslaget bred støtte. Det er med tilfredshet jeg kan konstatere at en samlet justiskomite er enig. Jeg er videre tilfreds med at en samlet justiskomite stiller seg bak forslaget som har til hensikt å hindre at krav mot forvaltningen foreldes mens de er til behandling hos Sivilombudsmannen. I dag kan situasjo-

nen være slik at en må gå til søksmål for å avbryte foreldelse av en sak selv om saken egner seg for behandling hos Sivilombudsmannen. Dette undergraver hensikten med sivilombudsmannsordningen og bør derfor endres.

Det er også gledelig at justiskomiteen støtter Regjeringens forslag om å endre reglene om foreldelse av krav som skal fullbyrdes i utlandet. Etter forslaget skal ikke lenger et krav kunne foreldes i Norge mens det søkes fullbyrdet i en annen stat i henhold til avtale mellom Norge og den aktuelle staten. Foreligger ikke slik avtale, skal saksøker ha krav på tilleggsfrist.

Endelig er jeg glad for at justiskomiteen støtter Regjeringens forslag om å lovfeste at finansavtalelovens regler om lån og kausjon skal gjelde fullt ut også for kommunale lån. Dette vil innebære både et styrket forbrukervern og en klargjøring av rettstilstanden. De låntakerne som får lån fra kommunen, f.eks. sosiallån, har ofte et særlig behov for informasjon og forbrukervern. Lovforslaget vil bl.a. få virkning for folk som har dårlig råd, og det er spesielt gledelig å kunne bidra til å styrke forbrukervernet for denne gruppen.

Når det gjelder bemerkningen fra André Kvakkestad om en maksimal foreldelsesfrist generelt, er det riktig at vi har sagt at det vil vi ha ute til høring. Vi vil selvfølgelig komme tilbake til saken når den er gjennomført.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 507)

S a k n r . 3

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven, straffeprosessloven og sjøloven mv. (fast promillegrense og avholdspliktreger for større skip, et eget straffebud mot tortur, forklaringsplikt for ansatte i finansinstitusjoner mv.) (Innst. O. nr. 87 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 59 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Knud Storberget (A) [11:27:24] (ordfører for saken):

Odelstinget inviteres i dag til å fatte vedtak i forskjellige typer saker i en samleproposisjon. Det er med glede jeg som saksordfører konstaterer at vi har samlet oss om det meste. Det er få uenigheter når det gjelder disse tre hovedsakene som ligger i denne samleproposisjonen, og jeg antar at mindretallet vil redegjøre for det sjøl.

Jeg skal være veldig kort. Når det gjelder spørsmålet om promillegrensen for personell på større skip, samler et flertall i justiskomiteen seg om en promillegrense på 0,2 promille for et utvalg personell på større skip. Man innfører på mange måter en ny sonetenkning i forhold til

rusmidler, som jo er en viktig strategi i forhold til det rusforebyggende og skadeforebyggende arbeidet som man har drevet i Norge i lang tid. Det å bygge ut soner og ikke snakke om totale forbud, hvor man faktisk ikke bruker alkohol, synes et flertall av befolkningen og et flertall i dette hus er akseptabelt. Fører eller annet personell som er knyttet til sikkerhet på større skip, skal nå undergis en slik promillegrense. Det er med glede jeg ser at et samlet storting er enig om at det skal være en promillegrense, sjøl om man er noe uenig om hvor grensen skal gå. Et stort flertall har valgt, med unntak av Fremskrittspartiet, å samle seg rundt 0,2. Det er også samlet et flertall rundt de avholdspliktsregler som skisseres, så det går jeg ikke nærmere inn på.

Samleproposisjonen inneholder også regler og forslag vedrørende forklarings- og utleveringsplikt overfor politiet for ansatte i finansinstitusjoner. Jeg er glad for at vi har samlet et bredt flertall rundt det. Det henger sammen med en satsing som alle partier ønsker mot økonomisk kriminalitet. Jeg vil gi støtte til det justiskomiteens leder, Trond Helleland, sa i en tidligere sak i forhold til viktigheten av å få tak på etterforskningen av økonomisk kriminalitet ved at politiet kommer i bedre posisjon til å skaffe seg opplysninger. Dette er et skritt i en slik retning. Vi snakker ikke bare om såkalte tradisjonelle hvit-snippporbrytere. Vi vet at mye av den organiserte kriminaliteten, mye av bakmannskriminaliteten, nettopp forankrer mye av utbyttet sitt også i finansinstitusjoner, slik at det er relevant i så måte. For egen del vil jeg gjerne tilføye at rettsvernet og rettsvernsbehovet for folks penger etter min mening bør ligge lavere enn rettsvernsbehovet i forhold til menneskers egen menneskelige og kroppslige integritet.

Så inneholder jo også denne proposisjonen et forslag om et straffebud mot tortur. Det er en samlet komite som slutter seg til det, og som foreslår å øke strafferammen for grov og alvorlig tortur med døden til følge til 21 år. Dette kan jo synes som å være en rimelig akademisk sak for oss her i Norge. Jeg må jo si at når man ser på nyheter og ser hva som skjer i verden og spesielt i Irak, og jeg vil også vise til det som skjer på Guantanamo-basen på Cuba, så er det slik at selv det vi oppfatter som rimelig siviliserte befolkninger, raskt kan komme farlig nær grensen vi oppfatter i forhold til tortur. Derfor er en slik samling rundt et straffebud i aller høyeste grad nødvendig, ikke bare for å oppfylle FNs torturkommisjons krav mot Norge, men også for vår egen bevissthet, og jeg tror det også er nødvendig for å få fokus der hvor fokus bør settes i forhold til tortur. Jeg er glad for at komiteen også samler seg rundt ønsket om at man her ikke bare må vedta et straffeforbud, men at man også må bygge opp kompetanse i Norge. Jeg viser bl.a. til det som skjer på Høgskolen i Hedmark i forhold til utdanning av Telemarkbataljonen, og den intensjon og det ønsket komiteen har om at det må vurderes å gjøre den utdanningen obligatorisk.

Endelig er jeg også glad for at en samlet justiskomite har pekt på at det er behov for utvidelse av internasjonal strafferettspleie med henblikk på både etterretning, etterforskning, påtale og dom. Det vil ikke hjelpe med bare

nasjonale straffebud hvis vi ikke har nasjonale og internasjonale organer som kan iretteføre denne type vanskelige saker.

Carsten Dybevig (H) [11:32:52]: Promillegrensen for personer som tjenestegjør på større skip, er i dag utformet som en generell, skjønsmessig norm. Det avgjørende er om personen er beruset eller ikke. Etter Høyres syn er dette en altfor uklar bestemmelse. Mye er overlatt til en skjønsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle. Berusede personer kan tilsynelatende opptre forskjellig, mens dømmekraften og evnen til å fatte riktige beslutninger er kraftig nedsatt. I praksis har det utviklet seg en veiledende grense på 1,5 promille her til lands, eller mer riktig, til vanns. Høyre støtter det nye forslaget om å innføre en fast promillegrense på 0,2 promille. Dette vil være i harmoni med promillegrensen til lands. Det kan sikkert diskuteres om 0,2 promille er en riktig grense. Slik den har vært håndhevet her til lands, har det avstedkommet få diskusjoner.

Det nye forslaget utvider også avholdsplikten til nå også å gjelde på alle skip som brukes i næring, samt på småbåter som brukes til passasjertransport i næring. I Østfold, på Hvaler, har bruk av alkohol faktisk vært et tema for småbåter som driver med passasjertrafikk. En klargjøring av regelverket vil hindre at gråsoner oppstår, og politiets håndhevelse vil bli enklere for fremtiden.

Norge har blitt kritisert av FNs torturkomite for ikke å ha noe særskilt straffebud mot tortur i samsvar med definisjonen i Torturkonvensjonens artikkel nr. 1. Forslaget til ny bestemmelse retter seg mot offentlig tjenestemann som påfører andre skade eller alvorlig fysisk eller psykisk smerte, med forsett om å oppnå opplysninger eller om å avstraffe, true eller tvinge noen.

En enstemmig komite foreslår at straffen skal være fengsel i inntil 21 år.

Jeg håper ikke og tror heller ikke at denne bestemmelsen vil bli brukt i Norge. Men det er essensielt at Norge er en forkjemper mot undertrykkelse internasjonalt, og at vi gjennom vår egen lovgivning tilkjennegir at Torturkonvensjonen blir inkorporert i norsk lovverk. Å heve seg over internasjonale konvensjoner fordi tortur, sett med norske øyne, er totalt fremmed og ikke eksisterende her til lands, vil kunne bli oppfattet som arrogant og lite respektfullt overfor de stater som etter beste evne prøver å bekjempe tortur. Norges rolle må være et eksempelets veiviser i kampen mot tortur.

I dag er det nøyaktig 15 år siden den kinesiske hæren dundret inn på Den himmelske freds plass, tungt bevæpnet med pansrede kjøretøyer og stridsvogner for å slå ned på studentopprøret. Over 1 000 unge kinesere mistet den gang livet bare i de aksjoner hæren og det hemmelige politiet gjennomførte. Hvor mange som senere ble torturert til døde, er ukjent. Tusenvis ble sendt til arbeidsleire og fengsler over hele Kina. Internasjonale menneskerettsorganisasjoner har ikke oversikt over hvor mange mennesker som totalt mistet livet den gang. Mange måtte rømme til det demokratiske Taiwan. Forestillingen på Den himmelske freds plass ble kringkastet over hele ver-

den som en av de største og første virkelig store internasjonale direkte TV-overførte begivenheter. Den globaliserte medie verden tok igjen Kina, noe som skremte de kommunistiske lederne i partiledelsen. Representanter for det offisielle Kina uttrykker i sine kommentarer i dag til denne blodige massakren utrolig nok at historien taler for seg selv. Handlingen forsvares fordi Kina har gjort store fremskritt både sosialt, politisk og økonomisk, og bak det hele står i dag et samlet kommunistparti.

Målet må aldri helliggjøre middelet. Den eneste farbare veien er å ha dialog med eget folk og ikke legge lokk på den åpen demokratiske debatt. Jeg skal ikke gå inn på omfanget av tortur i Kina, men nevne Kinas åpenbare truende forhold til naboer som Tibet og Taiwan. Ytringsfriheten og demokratisk fungerende institusjoner er en stor mangelvare. Det er beklagelig at det eksisterer vilkårlige fengslinger, straffefølgelser og henrettelser som også omfatter tortur, uten det helt store engasjementet mot det fra den frie verden.

Den åpenheten Kina opplever i den økonomiske samhandelen med andre land, opplever ikke Kinas egne innbyggere. Brudd på menneskerettigheter skjules bak den vellykkede økonomiske fremgangen de siste årene.

Norge skal være konsekvent i sin kamp mot tortur, enten det gjelder allierte eller andre. Ikke å innta en prinsipiell holdning vil for Norges del virke lite overbevisende internasjonalt i kampen mot tortur. USAs håndtering av fanger i Abu Ghraib-fengselet i Bagdad er spesielt nevnt av komiteen. Nevnes kan også dommen fra Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg der tyrkiske myndigheter fikk 2,5 mill. kr i bot fordi landets sikkerhetspoliti torturerte 15 medlemmer av det forbudte kommunistpartiet i Tyrkia under en aksjon for åtte år siden.

Internasjonale strafferettsdomstoler vil bare spille den rollen det internasjonale samfunnet tillater den å spille. Det er derfor av umåtelig interesse i kampen mot terror, tortur og andre brudd på menneskerettighetene at flest mulige land slutter seg til denne domstolen. Internasjonale konvensjoner à la Torturkonvensjonen får ingen kraft uten bred internasjonal anerkjennelse, også bl.a. fra USA.

André Kvakkestad (FrP) [11:37:57]: Når det gjelder straffebestemmelsen mot tortur, er den i første rekke innført for å imøtekomme ønsket fra FNs torturkomite. Som det er redegjort for i proposisjonen, er det ikke nødvendigvis en realitetsendring i seg selv, det at man innfører et slikt straffebud. I Norge ville man uansett ha overtrådt andre straffebud ved å utføre tortur. Jeg synes likevel det er positivt å klargjøre dette, slik at det ikke blir noen misforståelse som kan tydes slik at Norge ikke forbyr tortur. I den sammenheng kan jeg ikke se noen skade i det å ha et slikt straffebud, selv om det kanskje ikke er uttrykkelig nødvendig.

Når det gjelder strafferammen, er jeg veldig glad for at komiteen har kommet til at det for grov tortur med døden til følge bør være en strafferamme på 21 år. Det å utføre grov tortur som medfører død, burde i visse sam-

menhenger i og for seg nok kunne likestiltes med overlagt drap.

Når det gjelder spørsmålet om promillegrensen til sjøs, er Fremskrittspartiet av den oppfatning at beruselseskriteriet i forbindelse med føring av større skip er beskrevet relativt vagt. Det gjør også sitt til at en for de personene som er involvert, strengt tatt ikke helt vet hvor grensen går. Det er også slik at med den type last som fraktes, passasjerer ikke minst, vil det være veldig greit å vite hvor grensen for hva som er akseptabelt, går.

Fremskrittspartiet er av den oppfatning at promillegrensen bør settes til 0,5. Det har sammenheng med vårt synspunkt i forhold til de reglene som vi ønsker oss på vegsektoren. Vi hadde gjerne sett en likestilling på disse områdene. Samtidig er det slik at for småbåter er promillegrensen 0,8. Men uansett er det viktigste ikke nødvendigvis hvorvidt man bestemmer seg for en promillegrense på 0,8, 0,5 eller 0,2. Det viktigste er reglene om pliktmessig avhold. I prinsippet skal man altså være helt promillefri, men vi fra vårt ståsted ønsker en liten buffersituasjon for tilfeller der man skulle ha fått i seg noe som man egentlig ikke hadde påregnet.

Jeg vil ta opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten André Kvakkestad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Einar Holstad (KrF) [11:41:32]: Regjeringen foreslår i Ot.prp. nr. 59 en fast promillegrense på 0,2 for større skip. Dette gjør promillegrensen like streng på sjøen som på veien og i luften.

Det er etter Kristelig Folkepartis oppfatning svært gledelig at man gjennom dette sikrer seg bedre mot ulykkesituasjoner til sjøs. En promillegrense på 0,2 vil nå omfatte alle skip som er 15 meter eller lengre. Forbudet skal gjelde for skipsfører, for los og for andre som utøver tjeneste av vesentlig betydning for sikkerheten til sjøs.

Det er også positivt at Regjeringen, i tillegg til en promillegrense på 0,2, foreslår en utvidet regel om avholdspåbud. Forbudet mot å nyte alkohol i tjenestetiden skal nå gjelde om bord på alle større skip i næring. Det skal også gjelde for småbåter som brukes til passasjertransport. Forbudet mot å nyte alkohol gjelder både mens tjenesten utføres og inntil åtte timer før tjenestetiden begynner, og skal gjelde for de samme personene som promillegrensen gjelder for.

Jeg må si at det er intet mindre enn oppsiktsvekkende at Fremskrittspartiet – som det eneste partiet på Stortinget – går imot å innføre en promillegrense på 0,2 for større skip. En slik grense vil utvilsomt bidra til økt sikkerhet til sjøs og vil kunne forhindre ulykker med skader og tap av menneskeliv. Men Fremskrittspartiet synes ikke å vektlegge dette.

Norge har blitt kritisert av FNs torturkomite for ikke å ha noe særskilt straffebud mot tortur i lovgivningen, slik Torturkonvensjonen krever. I Norge har vi fram til nå ansett det som tilstrekkelig å ha andre, mer generelle straffebud som også omfatter tortur. Regjeringen foreslår imidlertid, i tråd med FNs anbefaling, nå en ny bestem-

melse mot tortur, i straffeloven § 117 a. Forslaget til bestemmelse vil fange opp nordmenns og utlendingers deltakelse i torturhandlinger i utlandet.

Kristelig Folkeparti støtter fullt opp om dette forslaget og mener at den klargjøring av rettstilstanden som et forbud mot tortur innebærer, er både riktig og viktig. I Amnesty Internationals årsrapport for 2004 dokumenteres det at hele 130 stater har brukt tortur eller utøvd mis-handling.

Det er viktig for meg å presisere at verken sikkerhet eller rettferdighet kan begrunne torturhandlinger. Etter Kristelig Folkepartis mening er den beste garantien for rettferdighet og enkeltmenneskets sikkerhet at menneskerettighetene respekteres. De skal både beskytte mot overgrep og i økende grad brukes for å stille overgripere til ansvar for sine forbrytelser. Etter vår oppfatning er det et økende behov for debatt knyttet til spørsmål om tortur og annen umenneskelig behandling.

Regjeringen har konsekvent kritisert andre lands brudd på menneskerettighetene. Kritikken har vært konsekvent, uavhengig av om den har rammet våre nærmeste allierte. Et eksempel på dette er diskusjonene rundt situasjonen for irakiske fanger i Irak og situasjonen for fangene på Guantanamo basen på Cuba. En slik konsekvent linje er den eneste rette!

Ansatte i banker og andre finansinstitusjoner har i dag lovbestemt taushetsplikt om forhold som de får kjennskap til gjennom sitt arbeid. Taushetsplikten gjelder overfor politiet, men ikke overfor retten. Dette innebærer at politiet må innhente rettens bistand dersom det er ønskelig å innhente informasjon fra vitner med taushetsplikt etter forretningsbankloven, sparebankloven, forsikringsvirksomhetsloven, verdipapirregisterloven, finansieringsvirksomhetsloven eller verdipapirhandel-loven.

Hensikten med den endringen i straffeprosessloven som foreslås i proposisjonen, er å gjøre det mulig for politiet å innhente opplysninger også fra disse uten å være tvunget til å innhente rettens samtykke. Plikten skal gjelde i straffesaker og i andre saker hvor sterke allmenne hensyn tilsier at opplysninger bør gis. Forslaget vil frigjøre ressurser og gjøre etterforskningen mer effektiv.

G e i r - K e t i l H a n s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Odd Einar Dørum [11:46:22]: Det er med glede jeg konstaterer at justiskomiteen praktisk talt gir sin fulle støtte til den lovsaken som nå er til behandling.

Hovedformålet med å innføre en fast – og lavere – promillegrense for større skip er å bedre sikkerheten til sjøs. Jeg er glad for at en samlet justiskomite deler Regjeringens syn på at det også for større skip bør være en fast promillegrense, og at flertallet mener at grensen bør settes ved 0,2. Denne grensen står i et godt forhold både til det skadepotensialet større skip representerer, og til den grensen som gjelder for vei- og lufttransport.

Dagens promilleregulering for større skip regner uttømmende opp hvem som skal omfattes. Oppregningen angir

dels for mange, dels for få personer. For meg har det vært sentralt at regelen skal gjelde for *alle* som utfører tjeneste av vesentlig betydning for sikkerheten til sjøs.

Etter mitt syn er de foreslåtte endringene i reglene om avholdsplikt et verdifullt supplement til promilleregelen. Avholdsplikten gjelder i dag i hovedsak bare passasjerskip med mer enn 12 passasjerer. Hensynet til økt sikkerhet til sjøs taler for at bestemmelsens anvendelsesområde utvides til å gjelde alle større skip. Eksisterende regler vitner likevel om at det er et særskilt sikkerhetsbehov i forbindelse med passasjerbefordring. Det er bakgrunnen for forslaget om at avholdsplikten også er foreslått å gjelde for en rekke småbåter som frakter passasjerer i næring.

Det har til nå ikke vært ansett som særlig problematisk at norsk straffelovgivning ikke har noe eget straffebud som retter seg mot tortur. Torturhandlinger rammes av mer generelle straffebud om bl.a. legemskrenkelser, frihetsberøvelse, tvang, trusler og misbruk av offentlig myndighet. Slike straffebud ble da også brukt ved rettsoppjøret etter annen verdenskrig overfor personer som var tiltalt for torturhandlinger i Norge. Det er vanskelig å tenke seg en torturhandling som ikke allerede er straffbar etter gjeldende rett. Heller ikke de øvrige nordiske land har egne straffebud mot tortur.

Norge har likevel blitt kritisert av FNs torturkomité for ikke å ha noe eget straffebud mot tortur som bygger på en torturdefinisjon i samsvar med torturkonvensjonen artikkel 1, senest i komiteens rapport 27. mai 1998. Internasjonalt vil det være uheldig om Norge ikke følger torturkomiteens anbefalinger. Dette vil bl.a. være et dårlig signal i forhold til land hvor behovet er mer påtrengende for et sterkt og tydelig forbud mot tortur. Et uttrykkelig straffebud mot tortur vil markere i klartekst at man i Norge tar sterk avstand fra de aktuelle handlinger.

Et annet argument for å innføre et slikt særskilt straffebud er at mange andre land har egne straffebud som retter seg spesifikt mot de aktuelle handlinger, og at en tilsvarende bestemmelse i Norge kan bidra til å legge bedre til rette for justis- og politisamarbeid over landegrensene.

Forslaget om å innføre et særskilt straffebud fikk full støtte under høringen, og det er en viktig politisk markering at også en samlet justiskomite støtter forslaget.

Komiteen foreslår å skjerpe straffen fra 15 til 21 års fengsel ved grov og alvorlig tortur med døden til følge. I proposisjonen ble spørsmålet vurdert, men skjerpet straff ble ikke foreslått, fordi en tilsvarende høy ramme for grov legemsbeskadigelse er svært lite brukt. Jeg har imidlertid ingen innvendinger mot forslaget.

Regjeringen er svært opptatt av å effektivisere og forenkle politiets arbeid i forbindelse med etterforskning av straffesaker, så sant dette kan skje uten at det går ut over viktige rettsikkerhetsgarantier. Det er derfor med tilfredshet jeg registrerer sterk støtte for forslaget om å innføre en forklarings- og utleveringsplikt overfor politiet for ansatte i finansinstitusjoner mv. Lovtiltaket vil bidra til økt hurtighet og effektivitet i etterforskningen, særlig av økonomiske straffesaker.

Dagens ordning, hvor ansatte i banker og andre finansinstitusjoner ikke kan gi opplysninger til politiet uten å bryte taushetsplikten etter lov eller avtale, er tungvint og lite hensiktsmessig. Politiet tvinges til å begjære og gjennomføre rettslige avhør om de ønsker muntlig forklaring fra slike vitner, selv om vitnet selv skulle ønske å forklare seg. Ordningen legger beslag på tid og ressurser, både i politiet og i domstolene. Jeg har også lagt vekt på at finansnæringen selv ønsker regler om forklaringsplikt. De foreslåtte lovtiltakene antas derfor å ha en positiv effekt på tempoet og effektiviteten både i etterforskningsfasen og i andre ledd av straffesakskjeden. I tillegg til den rettsøkonomiske gevinsten som ligger i at det frigjøres ressurser i politiet, påtalemyndigheten og domstolene, vil lovtiltakene sette politiet i stand til raske å innhente informasjon.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

André Kvakkestad (FrP) [11:50:48]: Representanten Holstad hadde noen utlegninger om promillegrensen som nærmest fikk det til å høres ut som om Fremskrittspartiet var imot en promillegrense. Som sagt går vi inn for en fast grense, men vi ønsker altså at den skal være på 0,5.

Representanten Holstad mener mange liv ville gått tapt med en så høy grense som 0,5. Jeg kunne godt ha tenkt meg at han utdypet dette noe mer. Hvor mange liv mener Kristelig Folkeparti ville gått tapt med en grense på 0,5 i stedet for 0,2, spesielt med bakgrunn i at en ikke har registrert dødsfall med dagens grense, som faktisk ligger på 1,5 for større skip? Spesielt underlig er dette sett i sammenheng med at småbåter har en grense på 0,8 også dersom de frakter personer utenfor næring. Jeg kan ikke se at Kristelig Folkeparti har fremmet noe forslag i den sammenheng.

Presidenten: Neste taler er Inga Marte Thorkildsen, som har en taletid på inntil 3 minutter.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [11:52:27]: Har jeg ikke 5 minutter? Jeg har ikke hatt noe innlegg tidligere.

Presidenten: Da korrigerer vi taletiden til 5 minutter, siden det er representanten Thorkildsens første innlegg.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [11:52:34]: SV mener det er bra at vi nå får en egen bestemmelse om tortur. På den måten sender Norge signaler internasjonalt om at vi tar på oss vår del av ansvaret, til tross for at Norge ikke er det landet som har de største problemene på akkurat dette feltet.

Samtidig må vi også huske på at vi ikke har helt rent mel i posen sjøl heller, og vi har heller ikke hatt det. Vi har gjentatte ganger blitt kritisert av internasjonale organer og torturkomiteer som har vært i Norge på befarings, bl.a. når det gjelder norsk praktisering av varetektsbe-

stemmelser. Her har det skjedd en opprydning, men dette har etter SVs mening tatt for lang tid.

Det må være klinkende klart at vi i Norge ikke aksepterer tortur, og at vi vil beskytte og forsvare menneskerettighetene uansett. Det kan innebære ganske store krav til oss i Norge, for det innebærer også at utlendinger som begår kriminalitet i Norge, også grov kriminalitet, har krav på beskyttelse mot tortur og andre umenneskelige handlinger og mot menneskerettighetsbrudd. Det innebærer bl.a. at også Fremskrittspartiet må akseptere at kriminelle som har begått grove overgrep mot borgere i Norge, må få lov til å bli i Norge hvis det er fare for at de blir utsatt for tortur eller andre menneskerettighetsbrudd hvis de blir sendt ut. Dette er ganske krevende når en kommer opp i helt konkrete saker der det har blitt begått stor urett mot andre, til og med drap.

Blant annet er Sverige nå i hardt vær fordi de har sendt ut to utlendinger som var mistenkt for terror, til Egypt, og de skal ha vært utsatt for grov tortur i Egypt. Menneskerettighetsaktivister og politikere internasjonalt har reagert veldig skarpt på det, fordi de mener at Sverige har satt seg sjøl i et veldig dårlig lys og mistet sin posisjon som et foregangsland for å få bukt med tortur og brudd på menneskerettighetene.

Det er også et annet aspekt som jeg har lyst til å trekke fram når vi nå berører tortur. Det handler om kvinneperspektivet. Internasjonalt har det vært vanskelig å få aksept for at kvinner skal beskyttes av nøyaktig de samme bestemmelsene og få den samme beskyttelsen i praksis som det menn får. Helt konkret har FNs kvinnekomite vært veldig bekymret for at ikke FNs torturkomite har tatt dette nok på alvor, nettopp fordi man har sett på menn som torturerer, ikke som torturister, men som menn. Dersom mannen bl.a. har begått voldtekt mot sitt torturoffer, har han plutselig bare vært «mann» – det har ikke vært i «embets medfør». Når departementet på side 5 i innstillingen skriver at «det er tilstrekkelig å nevne i motivene at handlingen, for å omfattes av torturdefinisjonen, må skje i tilknytning til arbeidet eller tjenesten», må vi holde tunga rett i munnen. Jeg tror også at justisministeren internasjonalt må holde fast på at vi ikke må skille mellom «tjenestemann» og «mann», for å si det på den måten. I praksis har dette mange steder betydd at kvinner ikke har fått beskyttelse mot tortur, fordi det rett og slett har blitt sett på som en privatsak.

Helt til slutt vil jeg bare berøre situasjonen i forhold til Irak og USA og også terrorproblematikken. Det er klart at vi nå er i en situasjon der et av verdens største demokratier begår grove overgrep og brudd på menneskerettighetene mot mennesker som de definerer ut fra medborgerskapet, ved å si at terrorister ikke skal ha de samme menneskerettighetene som andre. Det gjelder helt uavhengig av om de er dømt og det faktisk er bevist at de er terrorister. Dette setter oss alle i en veldig farlig situasjon. Vi kan aldri akseptere det. Uansett hvem det er som begår overgrep, kan vi aldri akseptere det. Når det da til alt overmål også gjelder en demokratisk stat, blir det veldig alvorlig. Dette må Norge fronte mye kraftigere når man er ute og treffer amerikanske embetsmenn og politikere.

Einar Holstad (KrF) [11:58:03]: Representanten Kvakkestad bad om en begrunnelse med tall. Når det gjelder forskjellen mellom 0,5 og 0,2 hva gjelder promillegrense til sjøs, tror jeg det for mitt vedkommende ikke er mulig å framskaffe disse tallene her og nå. Men med henvisning til de mange erfaringer og de mange dokumentasjoner som er gjort gjeldende i forhold til bilkjøring, tror jeg det er dokumentert at det er en vesentlig forskjell på en bilfører med 0,2 i promille og en med 0,5 i promille med hensyn til å kunne oppføre seg trafikksikkert på veien. Det samme vil også gjelde for ferdsel til sjøs. Jeg har mang en gang undret meg over hvorfor vi fortsatt skal tviholde på en grense på 0,8 for småbåtførere. Det har allerede fram til i dag havarert en rekke småbåter langs vår langstrakte kyst, med til dels tragiske utfall. Det er også dessverre dokumentert at alkohol har vært en vesentlig årsak til hendelsesforløpet. Dette i seg selv dokumenterer vel også at båter med en lengde på under 15 meter burde vært håndtert på samme måte som det vi nå i dag legger til rette for for båter med en lengde på over 15 meter.

Jeg tror det er avgjørende viktig at vi fokuserer på dette, og at vi kanskje i neste runde går et skritt videre og ut fra det jeg viste til, også vurderer behovet for å se på promillegrensen for båter med en lengde på under 15 meter, altså for småbåter.

Carsten Dybevig (H) [12:00:42]: Dette kan jo være en veldig forvirrende debatt for dem som hører på den, for her handler det både om alkohol og promillegrenser til sjøs, og det handler også om innlemmelse av Torturkommisjonen i norsk lov.

Det som er litt skremmende her, er faktisk SVs syn på tortur. Det virker som om tortur som utføres i demokratiske stater, er mye mer alvorlig enn tortur som skjer i diktaturer, og det synes jeg er en skremmende tanke. Det finnes altså diktaturer i verden som skjuler tortur, og da er det på en måte, slik som SV ordlegger seg i denne saken, en akseptabel handling, mens når den begås av allierte, noe som er like uakseptabelt for Høyre, så er det et stort problem. Jeg synes det faller godt inn i det mønsteret som SV har vist i den politiske debatten når det gjelder politisk tilknytning, nemlig at de er veldig «softe» overfor de regimer som står dem nært politisk, men at de tar sterkt avstand fra regimer som står langt fra dem politisk. For Høyre er det viktig å ta sterkt avstand fra tortur uansett alliansetilknytning, uansett hvilke regimer som utfører torturen. Det er det viktig å understreke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 509)

S a k n r . 4

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i politiloven (vurdering av helsetilstanden ved innsetting i arrest, politimyndighet, Politihøgskolen mv.) (Innst. O. nr. 86 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 61 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunn Karin Gjul (A) [12:03:01] (ordfører for saken):

Komiteen gir i hovedsak full tilslutning til Regjeringens forslag til endringer i politiloven.

Proposisjonen fremmer nå den nødvendige endringen for å gi innsatte i politiarrest bedre legekontroll. Dette har bl.a. bakgrunn i Stortingets behandling av Dokument nr. 8:105 for 2001-2002, hvor en enstemmig komite bad Regjeringen fremme endringer i politiloven som sikrer at nødvendig helsepersonell involveres ved innbringelse av svært berusede personer i politiarresten.

I løpet av de siste ti årene har 38 personer dødd i norske politiarrester som følge av alkoholforgiftning. Komiteen mener det derfor er helt avgjørende å få bedre legetilsyn, slik at antall dødsfall kan reduseres. Det er ikke nødvendig at alle berusede personer som innbringes til varetekt, skal legeundersøkes. Så lenge vedkommende kan gjøre rede for seg og ta vare på seg selv, vil det i utgangspunktet ikke være nødvendig å tilkalle lege.

Ifølge Politiarrestprosjektet innbringes ca. halvparten av de berusede på grunn av ordensforstyrrelse, ikke på grunn av beruselsen i seg selv. Det er derfor opplagt at det her er nødvendig med en skjønnsmessig vurdering hos politiet av behovet for å tilkalle lege. Samtidig vil vi understreke at siden det nå ligger et skjønnsmessig aspekt til grunn, er det særdeles viktig at terskelen for å tilkalle lege er svært lav.

Komiteen gir sin tilslutning til at det nå ryddes opp i stillingsbetegnelsene i politiet, og at tilsettingsformene harmoniseres mellom Politidirektoratet og etaten for øvrig. Flertallet i komiteen, regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, er enig med Regjeringen i at det som et generelt prinsipp er et mål å begrense bruken av midlertidige ansettelser i staten. Vi er likevel enig i at direktøren for Politidirektoratet og sjefene for særorganene bør ansettes på åremål.

Det blir også foreslått en del endringer i loven om Politihøgskolens virksomhet. Dette er en naturlig oppfølging av at politiutdanningen har gått over fra å være en etatsutdanning til å bli en høyskoleutdanning.

Men på ett punkt er komiteen uenig i forslaget fra Regjeringen, nemlig i spørsmålet om studentenes mulighet til å ha bierverv under utdanningen. Departementet foreslår at studentene ikke skal ha mulighet til dette. En enstemmig komite mener det er urimelig. Det kan ikke være slik at politistudenter skal nektes å ha sommerjobb og andre strøjobber for å finansiere studiene sine. Dette var naturlig så lenge utdanningen var en lønnet etatsutdanning, men et studium som finansieres med studielån fordelt på ti måneder, tvinger politihøgskolestudenter på

lik linje med alle andre studenter til å finansiere sommermånedene på annen måte.

Komiteen foreslår derfor en endring av politiloven § 24d som gjør det mulig å ha bijobber med unntak av i praksisåret.

Trond Helleland (H) [12:06:32]: Vi foretar i dag en del endringer i politiloven. Jeg vil kort berøre to av endringsforslagene.

Når det nå slås fast i § 9 i politiloven at det er politiets ansvar å sørge for at nødvendig helsepersonell involveres når personer som innbringes til politiarrest, med rimelig grunn kan antas å få alvorlige helsemessige skader på grunn av rus, sykdom og/eller kroppsskader, er det en viktig bestemmelse som også vil være til stor hjelp for politiet. Med bakgrunn i dagens russituasjon er det ofte vanskelig for politiet å vurdere en arrestants helsetilstand. Alkoholmisbruk er lett å avsløre, men pillemisbruk, narkotika- og blandingsmisbruk kan ofte være en alvorlig trussel mot helsen, for virkningen kan komme brått, og politiet kan oppleve at arrestanter som ser ut til å være i god forfatning, plutselig får alvorlig forverret helsetilstand. Justiskomiteen er fornøyd med at Regjeringen følger opp med lovforslag etter at komiteen 19. juni 2002 bad Regjeringen sørge for at nødvendig helsepersonell skulle involveres ved innbringelse av svært berusede personer i politiarresten.

38 personer har dødd i politiarrest de siste ti årene, og man kan selv tenke seg hvilken belastning dette har vært – for familiene og også for de polititjenestemenn og -kvinner som har hatt ansvaret. Det er viktig at terskelen for å tilkalle lege er lav, slik at risikoen for feilvurderinger reduseres mest mulig. Så lenge en arrestant kan gjøre rede for seg og ta vare på seg selv, vil det normalt ikke være behov for legehjelp.

Komiteen gjør også en endring i forhold til departementets forslag når det gjelder politihøgskolestudentenes rett til å jobbe ved siden av studiene. Departementet foreslår at politiloven § 24d om bierverv, taushetsplikt og edruelighet skal gjelde for politihøgskolestudenter på lik linje med ansatte tjenestemenn. Komiteen er enig i dette hva angår edruelighet og taushetsplikt, men mener restriksjoner på bierverv vil være en for alvorlig inngripen overfor politistudentene. Komiteen vil vise til at politistudentene etter overgang fra etatsutdanning til høyskolestudier må finansiere sine studier gjennom studielån, på samme måte som alle andre. Loven vil hindre politistudenter i å ha sommerjobb og strøjobber for å finansiere sine studier, slik andre studenter har. Etter komiteens oppfatning skal studentene gi melding til Politihøgskolen om hvilke bierverv de har. Det er viktig at studenter ved Politihøgskolen, som ikke lenger har lønn under utdanning, gis mulighet til å spe på studielånet. Jeg er derfor glad for at det har blitt enighet om at vi endrer på dette og gir politistudentene den muligheten.

Når det gjelder de øvrige lovendringer som er foreslått i denne proposisjonen, er det bred enighet om disse, og det er godt redegjort for av sakens ordfører.

André Kvakkestad (FrP) [12:09:36]: De dødsfall som har forekommet i norske varetektfengsler grunnet beruselse er tragiske. Det mener vi alle. I den sammenheng er jeg glad for at man nå sterkere får fokusert på politiets behov for å innkalle helsepersonell for å sjekke hvordan tilstanden til de innsatte er.

Komiteen er i og for seg samlet når det gjelder politiets vurdering, nemlig at det skal være lav terskel for politiet for å tilkalle lege, og at man bør være på den sikre siden og heller tilkalle lege dersom man er usikker. En noe større uenighet er det med hensyn til situasjoner der den innsatte selv føler behov for å få tilkalt lege for å undersøkt sin helsesituasjon. I en slik situasjon mener medlemmene fra Fremskrittspartiet og SV at det skal mye til for å ikke tilkalle lege dersom den innsatte selv ber om dette. Vi ser at i noen tilfeller kan slike krav brukes utlukkende som en trenering og til og med forhindre at politiet utfører sitt arbeid. Men i det alt vesentlige bør man ta en persons ønske om og behov for legehjelp seriøst. Selv om det er politiet som har størst kunnskap om kriminalitetsbekjempelse, er det strengt tatt hver enkelt person som har den beste kunnskap om, og som er ekspert på, egen kropp og egen tilstand.

Man tar også opp spørsmålet om åremålsansettelser for ledelsen i politiet. Igjen er det Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti som står sammen, all den tid vi mener det er hensiktsmessig at ledelsen i politiet i stor utstrekning ansettes på åremål. Disse stillingene har et spesielt behov for å ha en fortløpende fornyelse, og vi tror det også i framtiden vil være store endringer i forutsetningene for politiet og politiledelsen. Det er interessant å merke seg at partiet Høyre ikke ønsker at ledelsen i politiet i stor utstrekning skal ansettes på åremål. At Arbeiderpartiet ikke ønsker det, er i og for seg ikke så overraskende, men at Høyre anser åremål for uegnet for politiet, samtidig som de har vært en stor forkjemper for det på alle andre områder som har med offentlige og ansvarsfulle stillinger å gjøre, framstår som nokså uforståelig.

Til slutt vil også jeg komme innom muligheten politistudentene har for bierverv. Vi støtter at politistudentene gis denne muligheten, og at det ikke gis noe yrkesforbud under studietiden. Politistudentenes økonomi kan ikke anses for å være noe bedre enn andre studenters økonomi. Og da kan ikke vi se at det skal være noe særlig behov for å forby dem å jobbe ved siden av studiene. Det er klart at med en gang man får et bierverv innenfor politiets egne rekker, er de regler som der gjelder, også gjeldende for politistudentene.

Det er også veldig viktig å merke seg at studentene skal gi melding til Politihøgskolen om hvilke bierverv de har. Det er altså ikke spørsmål om en godkjenning, eller forhåndsgodkjenning, av hvilke verv man kan ha, men det gir høyskolen mulighet til å reagere dersom det viser seg at studentene har bierverv som ikke kan ses å være forenlig med å gå på politihøgskolen. Jeg går ut fra at Politihøgskolen i den sammenheng vil ha en hensiktsmessig og forsiktig håndhevelse all den tid man ser at der det

ikke er tvingende nødvendig eller skader ens renommé, er det heller ikke nevneverdig grunn til å gripe inn.

Einar Holstad (KrF) [12:14:37]: I løpet av de siste ti årene har 38 personer dødd i norske politiarrester. En lovendring er også etter Kristelig Folkepartis mening nødvendig for å redusere antall dødsfall. I den forbindelse er det viktig å sikre at nødvendig helsepersonell involveres ved innbringelse av svært berusede personer i politiarresten.

Det er etter vårt syn riktig at politiet foretar en skjønnsmessig vurdering når det gjelder behovet for å tilkalle lege, og ikke som i Danmark, hvor legeundersøkelsen er obligatorisk. Når man velger denne løsningen, er det særdeles viktig at terskelen for å tilkalle lege legges så lavt at risikoen for feilvurderinger reduseres mest mulig. Det skal med andre ord mye til for å nekte å tilkalle lege dersom den innsatte ber om det. Dette er da også inntatt i lovforslaget § 9 sjuende ledd.

Med hjemmel i politiloven § 19 fjerde og femte ledd er åremålstilsetninger etter hvert tatt i bruk i stor utstrekning i politi- og lensmannsetaten. De hensyn som begrunner bruk av åremål for politimestrene, gjør seg også gjeldende for sjefene for politiets særorganer. Etter Kristelig Folkepartis syn er det gode grunner for at også disse stillingene besettes på åremål. Dette vil bl.a. bidra til å sikre nødvendige fornyelser, resultatorientering og effektivitet. Det samme gjelder for utnevning av sjefene for politiets særorganer. Når det gjelder Økokrim, som er en del av den høyere påtalemyndighet, er vår mening at tilsetningsformen må være som for resten av lederne for statsadvokatembetene.

Departementet foreslår også endringer i reglene for tjenestemenns legitimasjonsplikt i politiloven § 20. Det bør likevel av hensyn til dagens kriminalitetsbilde være legitimt at uniformerte tjenestemenn i enkelte situasjoner ikke ønsker å oppgi navnet sitt. Departementets tilføyelse, «eller tjenestenummer», i bestemmelsen er etter mitt syn riktig. Tjenestemennene plikter etter dette, så langt forholdene på stedet tillater, å oppgi navn eller tjenestenummer.

Jeg har merket meg at departementet vil arbeide videre med spørsmålet om innføring av synlig tjenestenummer på uniformene. Det er også fra Kristelig Folkepartis side et ønske at man så raskt det er praktisk mulig, gjennomfører ordningen med synlig tjenestenummer på politiets uniformer.

Departementet foreslår at politiloven § 24d om bierverv, taushetsplikt og edrueighet skal gjelde for politihøgskolestudenter på lik linje med ansatte tjenestemenn. Jeg vil peke på at restriksjoner på bierverv vil være en for alvorlig inngripen overfor politistudenter. Etter overgang fra etatsutdannelse til høyskolestudier må politistudentene finansiere sine studier gjennom studielån, på samme måte som alle andre. Loven vil hindre politistudenter i å ha sommerjobb og strøjobber for å finansiere sine studier, slik andre studenter har. Den endringen som er foreslått, vil gi politistudentene muligheter på linje med andre studenter.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [12:18:43]: SV er veldig glad for at vi nå får en endring i politiloven som gjør at risikoen for å foreta feilvurderinger er blitt mye mindre. Vi viser til vårt Dokument nr. 8-forslag, som vi la inn den 21. mars 2002, hvor vi på bakgrunn av flere saker som var omtalt i media, fremmet forslag om at man måtte endre loven, slik at vi minsket sannsynligheten for at mennesker som er innbrakt i arresten på grunn av beruselse, eller som er innbrakt fordi de både er beruset og har begått ordensforstyrrelser, skal tas godt vare på.

De siste ti årene har 38 personer dødd i norske politiarrester. Derfor har det vært helt nødvendig å foreta endringer i politiloven som i større grad gjør at lege blir tilkalt når berusede mennesker blir tatt inn av politiet. Egentlig skulle SV ønsket at vi hadde avrusingsstasjoner flere steder i landet, fordi erfaringene med dette i Oslo har vært veldig gode.

At disse dødsfallene har skjedd, har i mange tilfeller vært helt unødvendig. Hvis polititjenestemennene hadde vurdert det slik at det var nødvendig med legetilsyn, kunne livet til noen av disse personene vært reddet. Det kan vi selvfølgelig ikke sitte og se på.

Samtidig er det også ganske brutalt, på mange måter, at polititjenestemennene skal sitte med det ansvaret og foreta de vurderingene, siden de i mange situasjoner ikke har forutsetninger for å kunne foreta de rette vurderinger. De blir da sittende igjen med svarteper, fordi de føler at det er deres ansvar at ikke arrestanten har fått det legetilsynet som var nødvendig, mens dette ansvaret egentlig ligger på et lovverk som i for liten grad sørger for at lege blir tilkalt, at terskelen for å tilkalle lege blir lavest mulig. Derfor er vi fornøyd med at det nå skjer endringer på bakgrunn av at flere SV-ere og medlemmer i Arbeiderpartiet har fremmet dette forslaget, bl.a. jeg og representanten Anne Helen Rui, som også sitter i justiskomiteen.

Jeg skal også så vidt berøre dette med «midlertidighet» når det gjelder stillinger, som flertallet omtaler det som, og som vi er opptatt av å omtale som åremålstillinger. Vi mener at det er stor forskjell på midlertidige stillinger, som handler om vanlige arbeidstakeres vern, og det å snakke om ledere i offentlige etater. SV og Fremskrittspartiet mener at det er hensiktsmessig at ledelsen i politiet i stor grad er ansatt på åremål, slik at det lettere skal være mulig å bytte ut ledere som åpenbart ikke gjør jobben sin godt, og at det også skal være mulig i forhold til raskt endrede forutsetninger som stiller krav til andre typer kompetanse hos lederne. Da mener vi at diskusjonen om midlertidighet og den debatten som har vært i forbindelse med bl.a. tidligere statsråd Victor D. Normans initiativ for å liberalisere arbeidslivet, ikke blir så relevant akkurat i denne saken.

Helt til slutt til dette med synlig tjenestenummer. Vi er litt usikre på hva Justisdepartementet har ment når de viser til at det skal være tilstrekkelig at tjenestemenn kun oppgir sitt tjenestenummer. Er det en referanse også til saken om politikvitteringer? Justiskomiteen mener helt klart at tjenestenummeret skal være synlig på uniformen. Det skal ikke være sånn at borgerne skal måtte be om å få polititjenestemannens tjenestenummer. Men jeg antar

– og jeg ser at statsråden nikker – at det nå skal la seg gjøre å få dette synlig, i tråd med det justiskomiteen ønsker.

Statsråd Odd Einar Dørum [12:23:40]: Regjeringen fremmer i denne proposisjonen forslag til flere endringer i politiloven. Dette er endringer som er nødvendige bl.a. som følge av politireformen, opprettelsen av Politidirektoratet og kravet om bedre kontroll med helsetilstanden til dem som innsettes i politiets arrester. Det er denne siste bestemmelsen som er av størst betydning for publikum; de andre forslagene er mer av organisatorisk og administrativ art.

Vi har i de siste årene opplevd flere tragiske dødsfall i politiarrestene. Politidirektoratet, og tidligere Justisdepartementet, har i instruksur til politimestrene understreket og gjentatt kravet om at innsatte skal ha forsvarlig tilsyn. Både Torturovervåkningskomiteen og Sivilombudsmannen har imidlertid vært kritiske til vår ordning, og Stortinget har bedt om at kravet om helsekontroll lovfestes. Regjeringen foreslår derfor endringer i politiloven § 9 som skal sikre at personer som settes i politiets arrester, får nødvendig lege- og helsetilsyn.

Forslaget går ut på at det skal gå klarere fram enn i dag at politiet har plikt til å sikre helsetilsyn dersom den innbrakte på grunn av beruselse ikke kan ta vare på seg selv eller gjøre rede for seg. Politiet skal vurdere å overføre vedkommende umiddelbart til sykehus, legevakt eller avrusningsstasjon. Dersom overføring ikke skjer, skal personen ha legetilsyn ved innsettelsen i arresten. Skulle det være grunn til å tro at den innbrakte har hodeskade, indre skade eller betydelig skade, eller at helsetilstanden er slik at helsetilsyn anses nødvendig, skal politiet straks tilkalle lege eller annet helsepersonell. I påvente av overføring til sykehus eller gjennomføring av lege- eller helsetilsyn skal den innbrakte nå ha skjerpet tilsyn av politiet. Dette innebærer kontinuerlig overvåkning av den innbrakte.

I proposisjonen foreslås det enkelte endringer i politiloven § 18 om politipersonalet – med hensyn både til vandelskrav og til kravet om norsk statsborgerskap – som kun skal gjelde for tilsatte med alminnelig politimyndighet.

I proposisjonen foreslås det også endringer i reglene om tildeling av politimyndighet og legitimasjon. På bakgrunn av dagens kriminalitetsbilde bør det etter Regjeringens vurdering være legitimt at uniformerte tjenestemenn i enkelte situasjoner ikke ønsker å oppgi navnet sitt. Det foreslås derfor at tjenestemennene kan oppgi tjenestenummer i stedet for navn. Jeg har merket meg justiskomiteens tilråding om at nærmere bestemmelser om tjenestenummer og den praktiske gjennomføringen utformes av Regjeringen, og departementet vil prioritere dette arbeidet. Det er selvsagt at vi i denne sammenheng legger til grunn det som var konklusjonen i forbindelse med behandlingen av den såkalte kvitteringsordningssaken. Regjeringen følger opp dette i samsvar med det som den gang var Stortingets forutsetninger. Men her går vi inn på endringer i politiloven som går på den bakenforliggende lovhjemmel.

Det foreslås også et eget kapittel om Politihøgskolens virksomhet. Politihøgskolen står i en særstilling sammenliknet med andre utdanningsinstitusjoner, idet den er underlagt Justisdepartementet med Politidirektoratet som foresatt myndighet. Det er ingen bemerkninger til den justering komiteen har gjort når det gjelder studentenes bierverv, opp mot det forhold at man da vil komme i en annen situasjon hvis man har erverv som kan være i strid med det å ha politimyndighet.

Både prinsipielle og formelle grunner tilsier at det er behov for å endre politiloven, slik at sentrale bestemmelser som regulerer Politihøgskolens organisering og virksomhet samt studentenes rettigheter og plikter, lovfestes i politiloven.

Jeg er glad for de vedtak som Stortinget legger opp til i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 511)

Å g o t V a l l e gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal votere i sakene nr. 1–4.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v
om endringer i straffeloven mv.
(forbrytelser i gjeldsforhold)

I

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

Ny § 68 a skal lyde:

Foreldelsesfristen for overtredelse av §§ 281 til 287 løper ikke under konkurs eller gjeldsforhandling etter loven. Fristen kan likevel ikke forlenges med mer enn 5 år etter denne paragrafen.

§ 281 skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes en skyldner som forsettlig eller grovt uaktsomt påfører fordringshaverne betydelig tap ved

- a) pengespill eller annen risikopreget aktivitet,
- b) annen lettsindig atferd,
- c) overdrevent forbruk, eller
- d) grovt uordentlig forretningsførsel.

§ 282 skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes en skyldner som forsettlig eller grovt uaktsomt gir en fordringshaver oppgjør eller sikkerhet, dersom skyldneren er, blir eller står i påtakelig fare for å bli insolvent ved handlingen, og derved forringer fordringshavernes dekningsutsikt i betydelig grad.

§ 283 skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 3 år straffes en skyldner som foretar en handling som er egnet til å hindre at et formuesgode tjener til dekning for en eller flere av fordringshaverne, dersom

- a) det pågår tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring rettet mot skyldneren, eller
- b) skyldneren er, blir, eller står i påtakelig fare for å bli insolvent ved handlingen, og handlingen er uforsvarlig. Det fritar ikke for straff at vilkåret om insolvens mv. ikke lar seg fastslå, dersom dette skyldes at skyldneren forsettlig eller grovt uaktsomt har overtrådt regnskapsbestemmelser i lov eller forskrift.

Grov overtredelse av første ledd bokstav b straffes med bøter eller fengsel inntil 6 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov skal det særlig legges vekt på om handlingen innebærer en betydelig svekkelse av fordringshavernes utsikt til å få dekning, eller om det foreligger andre særlig skjerpene omstendigheter.

Grovt uaktsomt overtredelse av første og annet ledd straffes med bøter eller fengsel inntil 3 år.

§ 283 a oppheves.

§ 284 skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes en skyldner som forsettlig eller grovt uaktsomt unnlater å begjære åpning av gjeldsforhandling etter konkursloven eller konkurs, dersom skyldneren er insolvent, og

- a) unnlåtelsen medfører at en disposisjon eller et utlegg ikke kan omstøtes, og dette forringer fordringshavernes dekningsutsikt betydelig, eller
- b) skyldnerens næringsvirksomhet klart går med tap og skyldneren må innse at han ikke vil kunne gi fordringshaverne oppgjør innen rimelig tid.

Unnlåtelsen av å begjære åpning av gjeldsforhandling eller konkurs er likevel straffri dersom skyldneren har opptrådt i forståelse med fordringshavere som representerer en vesentlig del av fordringsmassen med hensyn til både beløp og antall.

§ 285 skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 3 år straffes en skyldner som under konkurs eller gjeldsforhandling etter loven opptrer slik at det er egnet til å hindre at et formuesgode tjener til dekning eller utnyttelse for fordringshaverne, eller uriktig oppgir eller vedkjenner seg forpliktelser.

Grov overtredelse av første ledd straffes med bøter eller fengsel inntil 6 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov skal det særlig legges vekt på om handlingen innebærer en betydelig svekkelse av fordringshavernes utsikt til å få dekning, eller om det foreligger andre særlig skjerpene omstendigheter.

Grovt uaktsomt overtredelse av første og annet ledd straffes med bøter eller fengsel inntil 3 år.

§ 287 skal lyde:

Den som til fordel for eller på vegne av skyldneren foretar en handling som nevnt i §§ 281 til 285, straffes som der bestemt.

Medvirkning til at skyldneren eller noen som nevnt i første ledd, overtrer §§ 281 til 286, straffes på samme måte. En fordringshaver kan likevel ikke straffes for å ha mottatt eller krevd oppfyllelse eller sikkerhet, med mindre fordringshaveren har brukt utilbørlige trusler eller andre utilbørlige midler for å få skyldneren til å oppfylle eller stille sikkerhet.

§ 288 oppheves.

II

I regnskapsloven 17. juli 1998 nr. 56 gjøres følgende endring:

§ 8-5 fjerde ledd skal lyde:

Foreldelsesfristen for straffbare forhold som omfattes av første ledd, løper ikke under konkurs og gjeldsforhandling etter loven. Fristen kan likevel ikke forlenges med mer enn 5 år etter denne bestemmelsen.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer og finansavtalelova m.m.

I

Lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer blir endra slik:

Tittelen på lova skal lyde:

Lov om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven)

§ 9 nr. 2 andre punktum bokstav a skal lyde:

- (a) skaden er voldt i ervervsvirksomhet eller dermed likestilt virksomhet, *eller er voldt mens skadelidte er under 18 år.*

§ 10 ny nr. 3 skal lyde:

3. *Dersom skyldneren har forlatt landet etter at fordringen oppsto, og fordringshaveren bare kan avbryte foreldelse ved skritt etter § 23, inntreer foreldelse tidligst 1 år etter den dag da fordringshaveren fikk eller burde ha skaffet seg kunnskap om at skyldneren igjen har hjemting her i riket, eller om at foreldelsen kan avbrytes ved andre skritt enn etter § 23.*

Noverande nr. 3 blir ny nr. 4.

§ 16 nr. 2 skal lyde:

2. Reglene i nr. 1 gjelder tilsvarende for:

- a) tvist om krav som bringes inn for en klage- eller reklamasjonsnemnd som er opprettet av skyldneren eller bransjeorganisasjon han er tilsluttet eller under deres medvirkning. Det samme gjelder hvis vedtektene for nemnda er offentlig godkjent etter særskilt lovbestemmelse eller hvis skyldneren godtar at tvist om kravet bringes inn for en opprettet klage- eller reklamasjonsnemnd.
- b) *tvist om krav mot den offentlige forvaltning som bringes inn for Stortingets ombudsmann for forvaltningen.*

§ 17 nr. 3 skal lyde:

3. For *krav* som skal inndrives i fremmed stat, avbrytes foreldelse ved at *det settes* fram begjæring om *inndrivelse* overfor vedkommende myndighet her i riket eller i den fremmede stat i samsvar med *lov eller overenskomst mellom statene om inndrivelse i den fremmede staten.*

§ 21 nr. 2 nytt tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder tvist om krav mot den offentlige forvaltning som bringes inn for Stortingets ombudsmann for forvaltningen, om ombudsmannen uttaler kritikk etter lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen § 10 annet ledd og ber forvaltningsorganet behandle saken på ny.

Noverande § 21 nr. 2 tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 21 nr. 3 tredje punktum skal lyde:

Nr. 2 *fjerde* punktum gjelder tilsvarende.

II

I lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav (inkassoloven) skal § 26 første punktum lyde:

Foreldelse avbrytes etter foreldelsesloven § 16 nr. 2 bokstav a når tvist om krav som nemnda har myndighet

til å behandle (jf. § 22 første ledd), bringes inn til avgjørelse for nemnda.

III

Lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler (forsikringsavtalelova) blir endra slik:

§ 8-5 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Foreldelsesloven 18. mai 1979 nr. 18 § 10 nr. 2 og 4 gjelder tilsvarende.

§ 18-5 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Foreldelsesloven 18. mai 1979 nr. 18 § 10 nr. 2 og 4 gjelder tilsvarende.

IV

Lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) blir endra slik:

§ 1 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) For lån der långiveren er en kommune eller en fylkeskommune, gjelder kapittel 3 i loven. Kapittel 4 i loven gjelder for kausjoner for slike lån.

Noverande fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 44 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Kapitlet gjelder også for avtaler om lån hvor kommuner eller fylkeskommuner er långiver.

§ 57 første ledd første punktum skal lyde:

Dette kapitlet gjelder når en finansinstitusjon, en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd, *eller en kommune eller fylkeskommune* er kreditor etter kausjon stilt for lån eller annen kreditt.

V

- Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Dei ulike reglane kan setjast i verk frå ulik tid.
- Endringane i lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer gjeld også for fordringar som ikkje er forelda når lova tek til å gjelde.
- Endringane i lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag gjeld også for avtalar som er inngått før lova tek til å gjelde, med dei særreglane som er fastsett i andre ledd eller i forskrift i medhald av nummer 4. For eldre avtalar som er inngått med andre enn ein forbrukar, gjeld lova berre så langt ikkje anna følger av avtalen.

For eldre avtalar gjeld følgjande særreglar:

- § 3 gjeld berre så langt ikkje anna uttrykkjeleg følger av avtalen.
- § 5 gjeld ikkje.
- § 45 første ledd, § 45 andre ledd andre punktum, § 49 første ledd og § 50 gjeld berre for avtalar med forbrukarar.
- § 48, § 53 andre ledd tredje punktum, § 54 første ledd andre punktum og § 54 tredje ledd gjeld ikkje.

- e) § 53 første ledd gjeld berre så langt ikkje noko anna følger av avtalen.
 - f) § 58 andre punktum gjeld berre når kausjonisten er forbrukar.
 - g) § 61, § 66 tredje ledd og § 67 fjerde ledd gjeld ikkje.
 - h) §§ 62 til 66 gjeld berre når kausjonisten er forbrukar.
 - i) § 67 andre ledd, jf. tredje ledd, gjeld berre når kausjonisten er forbrukar og berre i forhold til nedbetaling som etter lånevartalen skal skje etter at lova er sett i verk.
 - j) § 71 gjeld berre når kausjonisten er forbrukar. Føresegna gjeld ikkje dersom det er retta krav mot kausjonisten før lova er sett i verk.
 - k) §§ 72 og 73 gjeld berre når kausjonisten er forbrukar. Føresegnene gjeld ikkje for renter og kostnader som er påløyst før lova er sett i verk.
 - l) § 74 gjeld berre når kausjonisten er forbrukar.
4. Kongen kan gi ytterlegare overgangsreglar i forskrift.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har André Kvakkestad satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i straffeloven, straffeprosessloven og sjøloven mv. (fast promillegrense og avholdspliktregler for større skip, et eget straffebud mot tortur, forklaringsplikt for ansatte i finansinstitusjoner mv.)

I

I straffeloven gjøres følgende endringer:

Ny § 117 a skal lyde:

Den som begår tortur, straffes med fengsel i inntil 15 år. Ved grov og alvorlig tortur med døden til følge, kan fengsel inntil 21 år anvendes. Medvirkning straffes på samme måte.

Med tortur menes at en offentlig tjenestemann påfører en annen person skade eller alvorlig fysisk eller psykisk smerte,

- a) *med forsett om å oppnå opplysninger eller en tilståelse,*
- b) *med forsett om å avstraffe, true, eller tvinge noen, eller*
- c) *på grunn av personens trosbekjennelse, rase, hudfarge, kjønn, homofil legning, leveform eller orientering eller nasjonale eller etniske opprinnelse.*
Med offentlig tjenestemann menes i denne bestemmelsen enhver som
 - a) *utøver offentlig myndighet på vegne av stat eller kommune, eller*
 - b) *utfører tjeneste eller arbeid som stat eller kommune i medhold av lov eller forskrift skal oppnevne noen for å utføre eller helt eller delvis skal betale for.*
Det regnes også som tortur at handlinger som nevnt i annet ledd, begås av en person som handler etter oppfordring eller med uttrykkelig eller underforstått samtykke fra en offentlig tjenestemann.

§ 152 b annet ledd nr. 2 skal lyde:

- (2) påfører betydelig skade på et område som er fredet ved vedtak med hjemmel i naturvernloven kapittel II, viltloven § 7, svalbardmiljøloven kapittel III, lov om Jan Mayen § 2 eller lov om Bouvet-øya, Peter I's øy og Dronning Maud Land m.m. § 2, eller

§ 422 annet ledd oppheves.

§ 426 første ledd nr. 4 oppheves. Gjeldende første ledd nr. 5 til 9 blir nr. 4 til nr. 8.

II

I lov 16. juli 1936 nr. 2 om pliktmessig avhold for personer i visse stillinger fra nytelse av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel oppheves § 9.

III

I lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbytere m.v. gjøres følgende endring:

§ 16 nr. 2 tredje punktum skal lyde:

For innstevning av vitner gjelder likevel reglene i straffeprosessloven § 275 femte ledd tilsvarende.

IV

I straffeprosessloven gjøres følgende endringer:

§ 210 annet, tredje og fjerde ledd skal lyde:

Dersom det ved opphold er fare for at etterforskningen vil lide, kan ordre fra påtalemyndigheten tre istedenfor kjennelse av retten. Påtalemyndighetens beslutning skal snarest mulig forelegges retten for godkjennelse.

Påtalemyndigheten kan pålegge vitner som nevnt i § 230 annet ledd, å utlevere dokumenter eller andre ting som antas å ha betydning som bevis, og som omfattes av forklaringsplikten for politiet. Dersom sterke allmenne hensyn tilsier at utlevering skjer, kan pålegg om utlevering gis uten hensyn til om det er åpnet etterforskning i straffesak.

For beslutninger etter annet eller tredje ledd gjelder § 197 tredje ledd tilsvarende.

§ 230 nytt annet ledd skal lyde:

Vitner som har taushetsplikt etter sparebankloven § 21, forretningsbankloven § 18, forsikringsvirksomhetsloven § 1-3, finansieringsvirksomhetsloven § 3-14, verdipapirhandelloven § 9-8 eller verdipapirregisterloven § 8-1, plikter å gi forklaring til politiet om forhold som omfattes av taushetsplikten eller taushetsplikt etter avtale. Dersom sterke allmenne hensyn tilsier at forklaring gis, gjelder forklaringsplikten uten hensyn til om det er åpnet etterforskning i straffesak.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Selv om et vitne ikke har forklaringsplikt etter første eller annet ledd, plikter vitnet etter innkalling å møte på politistasjon eller lensmannskontor i det politidistrikt hvor han bor eller oppholder seg for å avklare om han er villig til å forklare seg for politiet. Det samme gjelder for mistenkte. §§ 110, 112, 113 og 114 gjelder tilsvarende så langt de passer. Påtalemyndigheten kan beslutte at en mistenkt eller et vitne skal avhentes for straks å fremstilles dersom den mistenkte eller vitnet har fått innkallingen lovlig forkynt for seg eller på annen måte har fått kjennskap til innkallingen, og har uteblitt uten gyldig forfall.

Nåværende tredje, fjerde og femte ledd blir nye fjerde, femte og sjette ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

V

I sjøloven skal nytt kapittel 6 A lyde:

Kapittel 6 A. Alkoholpåvirkning, pliktmessig avhold m.m.

§ 143. Alkoholpåvirkning m.m.

Ingen må føre eller forsøke å føre skip som har en største lengde på 15 meter eller mer,

- 1. med en alkoholkonsentrasjon i blodet som er større enn 0,2 promille, eller en alkoholmengde i kroppen som kan føre til så stor alkoholkonsentrasjon i blodet,*
- 2. med en større alkoholkonsentrasjon i utåndingsluft enn 0,1 milligram per liter luft, eller*
- 3. under påvirkning av et annet berusende eller bedøvende middel enn alkohol.*

Villfarelse med hensyn til alkoholkonsentrasjonens størrelse fritar ikke for straff. Forbudet gjelder tilsvarende for den som utfører eller forsøker å utføre tjeneste som er av vesentlig betydning for sikkerheten til sjøs, herunder som los.

Den som forbudet i første ledd gjelder for, må ikke nyte alkohol eller ta annet berusende eller bedøvende

middel i de første seks timer etter at tjenesten er avsluttet, når vedkommende forstår eller må forstå at det kan bli politietterforskning på grunn av utførelsen av tjenesten. Dette forbudet gjelder likevel ikke etter at blodprøve eller utåndingsprøve er tatt, eller politiet har avgjort at slik prøve ikke skal tas.

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne bestemmelsen, straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år. Overtrjedelse er forseelse.

§ 144. Pliktmessig avhold

Den som fører

- 1. skip som har en største lengde på 15 meter eller mer og som brukes i næring, eller*
- 2. en småbåt som omfattes av forbudet i lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter § 33 første ledd og som brukes til passasjertransport i næring, må i tjenestetiden ikke nyte alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Forbudet gjelder tilsvarende for den som utfører eller forsøker å utføre tjeneste som er av vesentlig betydning for sikkerheten til sjøs, herunder los.*

Forbudet gjelder også i et tidsrom av 8 timer før tjenesten begynner.

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne bestemmelsen, straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år. Overtrjedelse er forseelse.

§ 145. Alkotest, utåndingsprøve, blodprøve

Politiet kan ta alkotest (foreløpig blåseprøve) av en person

- 1. som det er grunn til å tro at har overtrådt bestemmelsene i §§ 143 og 144;*
- 2. som med eller uten egen skyld er innblandet i en ulykke;*
- 3. når det blir krevd som ledd i kontroll av skipstrafikken.*

Dersom resultatet av alkotesten eller andre forhold gir grunn til å tro at bestemmelsene i §§ 143 eller 144 er overtrådt, kan politiet fremstille vedkommende for utåndingsprøve, blodprøve og klinisk legeundersøkelse for å søke å fastslå påvirkningen. Slik fremstilling skal i alminnelighet finne sted for den som nekter å medvirke til alkotest.

Utåndingsprøve tas av politiet. Blodprøve kan tas av lege, offentlig godkjent sykepleier eller bioingeniør. Klinisk legeundersøkelse foretas når det er mistanke om påvirkning av andre midler enn alkohol eller når andre særlige grunner taler for det.

Kongen gir nærmere bestemmelser om undersøkelser som nevnt i paragrafen her.

Presidenten: Til § 143 første ledd nr. 1 og 2 foreligger det et avvikende forslag fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I sjøloven § 143 første ledd nr. 1, skal»... 0,2 promille ... «endres til»... 0,5 promille ... «og i § 143

første ledd nr. 2, skal»... 0,1 milligram ... «endres til»... 0,25 milligram ...»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 143 første ledd nr. 1 og 2 og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 58 mot 13 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 12.35.51)
2. Komiteens innstilling til resten av V bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

VI

I kystvaktloven skal § 12 første ledd bokstav i og ny bokstav j lyde:

- i) lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter kapittel 3, og
- j) lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten kapittel 6 A. Politiets kompetanse etter sjøloven § 145 og regler gitt i medhold av den, gjelder tilsvarende for Kystvakten.

VII

I lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter gjøres følgende endringer:

§ 33 skal lyde:

Under påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel må ingen føre eller forsøke å føre en småbåt som har:

1. motor som *fremdriftsmiddel*,
2. *seil* som fremdriftsmiddel og en største lengde på 4,5 meter eller mer, *eller*
3. *brukes til passasjertransport i næring*.

Føreren av en småbåt som nevnt i første ledd regnes alltid som påvirket når han eller hun:

1. har en alkoholkonsentrasjon i blodet som er større enn 0,8 promille eller en alkoholmengde i kroppen som kan føre til så stor alkoholkonsentrasjon i blodet, eller
2. har en større alkoholkonsentrasjon i utåndingsluft enn 0,4 milligram per liter luft.

Villfarelse med hensyn til alkoholkonsentrasjonens størrelse fritar ikke for straff.

En båtfører som forstår eller må forstå at det kan bli politietterforskning på grunn av føringen, må ikke nyte alkohol eller ta annet berusende eller bedøvende middel i de første seks timene etter at føringen er avsluttet. Dette forbudet gjelder likevel ikke etter at blodprøve eller utåndingsprøve er tatt, eller politiet har avgjort at slik prøve ikke skal tas.

Om bord på småbåter som brukes til passasjertransport i næring, gjelder bestemmelsen her også for andre som utfører eller forsøker å utføre tjeneste som er av vesentlig betydning for sikkerheten til sjøs. Sjøloven § 144 har regler om pliktmessig avhold om bord på slike båter.

§ 36 skal lyde:

§ 36. Alkotest, utåndingsprøve, blodprøve

Politiet kan ta *alkotest (foreløpig blåseprøve)* av en båtfører når:

1. det er grunn til å tro at båtføreren har overtrådt bestemmelsene i § 33,
2. båtføreren med eller uten egen skyld er innblandet i en ulykke, eller
3. båtføreren er blitt stanset som ledd i kontroll av båttrafikken.

Dersom resultatet av alkotesten eller andre forhold gir grunn til å tro at båtføreren har overtrådt bestemmelsene i § 33, kan politiet fremstille båtføreren for utåndingsprøve, blodprøve og klinisk legeundersøkelse for å søke å fastslå påvirkningen. Slik fremstilling skal i alminnelighet finne sted når føreren nekter å medvirke til alkotest.

Utåndingsprøve tas av politiet. Blodprøve kan tas av lege, offentlig godkjent sykepleier eller bioingeniør. Klinisk legeundersøkelse foretas når det er mistanke om påvirkning av andre midler enn alkohol eller når andre særlige grunner taler for det.

Kongen gir nærmere bestemmelser om undersøkelser som nevnt i paragrafen her.

§ 37 tredje punktum oppheves.

VIII

1. Straffeloven ny § 117 a og endringene i straffeloven § 152 b, lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrøtere m.v. § 16, straffeprosessloven §§ 210 og 230 og lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter § 36 trer i kraft straks.
2. Loven gjelder for øvrig fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i politiloven (vurdering av helsetilstanden ved innsetting i arrest, politimyndighet, Politihøgskolen mv.)

I

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

§ 9 nytt fjerde, femte, sjette ledd og syvende ledd skal lyde:

Dersom den innbrakte på grunn av beruselsen er ute av stand til å ta vare på seg selv eller å gjøre rede for seg, skal politiet straks vurdere umiddelbart å overføre vedkommende til sykehus, legevakt eller avrusingsstasjon. Dersom slik overføring ikke finner sted, skal vedkommende ha legetilsyn ved innsettelsen i arresten.

Dersom det er grunn til å tro at den innbrakte har hodeskade, indre skade eller betydelig kroppsskade, eller helsetilstanden for øvrig er slik at helsetilsyn anses nødvendig, skal politiet straks tilkalle lege eller annet helsepersonell.

I påvente av overføring til sykehus mv. eller gjennomføring av lege- eller helsetilsyn etter fjerde eller femte ledd, skal den innbrakte ha skjerpet tilsyn av politiet.

Dersom den innbrakte ber om det, skal politiet formidle kontakt med lege eller annet helsepersonell.

Nåværende femte ledd blir nytt åttende ledd.

Nytt kapittel III A skal lyde:

Kapittel III A. Politiets sikkerhetstjeneste. Organisering og oppgaver

§ 17a, § 17b og § 17c samles i nytt kapittel III A.

§ 18 skal lyde:

§ 18 Politipersonalet

Den som skal tilsettes i *politi- og lensmannsetaten, herunder i Politidirektoratet*, må ha plettfri vandel. Tilsatte med *alminnelig* politimyndighet må være norske statsborgere.

Departementet fastsetter krav for tilsetning i stillinger tillagt alminnelig politimyndighet.

§ 19 overskriften skal lyde:

§ 19 *Tilsetning mv.*

§ 19 annet til sjette ledd skal lyde:

Assisterende politidirektører i Politidirektoratet beskikkes av Kongen på åremål for inntil 6 år og politimestere i politidistrikter utnevnes som embetsmenn på åremål for inntil 6 år. Etter utlysning kan en åremålstilsetning gjentas med ytterligere en periode på 6 år. Visepolitimestrene i politidistriktene utnevnes som embetsmenn.

Sjefene for politiets særorganer beskikkes av Kongen på åremål for inntil 6 år. Etter utlysning kan en åremålstilsetning gjentas med ytterligere en periode på 6 år. Sjefen for ØKOKRIM utnevnes likevel som embetsmann.

Den som beskikkes som sjef for Politiets sikkerhetstjeneste, kan uten oppsigelsesfrist sies opp av Kongen og

har i så fall krav på lønn i inntil 6 måneder. Dette lønnskravet faller bort i den utstrekning vedkommende får utbetalt lønn i annen statsstilling.

Kongen kan fastsette nærmere bestemmelser om varighet, fornyelse og opphør for åremål etter paragrafen her.

Departementet kan bestemme at tilsetning i andre stillinger i Politidirektoratet skal skje ved beskikkelse og at andre stillinger i Politiets sikkerhetstjeneste skal være åremålsstillinger.

I § 20 slik den lyder etter endring ved lov 15. juni 2001 nr. 52 gjøres følgende endringer:

§ 20 *Politimyndighet, legitimasjon og grader*

§ 20 første og annet ledd skal lyde:

Direktøren for Politidirektoratet, embetsmenn og tjenestemenn med *politigrader og lensmenn* har politimyndighet i hele riket i kraft av sin stilling. Departementet kan gjøre unntak for bestemte stillinger.

Departementet bestemmer hvilke andre ledere og tilsatte i Politidirektoratet og sjefer for politiets særorganer som har politimyndighet, og gir bestemmelse om tildeeling av politimyndighet til studenter ved *Politi- og lensmannshøgskolen* og personell i politireserven. *Det samme gjelder for tildeeling av politimyndighet til leder og tilsatte i spesialenheten for politisaker og påtalemyndigheten.*

§ 20 femte og sjette ledd skal lyde:

Den som har politimyndighet, skal under utøvelse av myndigheten ha politilegitimasjon med seg. Begrensninger i politimyndigheten skal fremgå av legitimasjonen. Tjenestemannen plikter, så langt tjenesteforholdene på stedet tillater, å oppgi navn *eller tjenestenummer* og grad eller stilling når dette forlanges av den som tjenestehandlingen direkte angår. Den som ikke er i politiuniform, skal på forlangende fremvise politilegitimasjon såfremt han ikke er kjent av den som forlanger det.

Departementet bestemmer hvilke grader det skal være i politiet og kan gi nærmere regler om uniform og politilegitimasjon.

§ 24a oppheves.

Nytt kapittel IV A skal lyde:

Kapittel IV A. Politihøgskolen. Organisasjon, oppgaver, opptak, utvisning mv.

§ 24a *Organisasjon og oppgaver*

Politi- og lensmannshøgskolen er den sentrale utdanningsinstitusjon for politiet. Politihøgskolen er underlagt Justisdepartementet og har et styre som øverste organ. Departementet oppnevner medlemmer til styret. Sjefen for Politihøgskolen har på styrets vegne det overordnede ansvar for og ledelse av høgskolens virksomhet. Departementet gir nærmere regler om styrets oppnevning, sammensetning og oppgaver, og om høgskolens oppgaver, organisering og virksomhet.

§ 24b Opptak

Opptak av studenter til Politihøgskolens grunnutdanning foretas av en opptaksnemnd oppnevnt av styret. Opptak forutsetter at søkeren har plettfri vandel, oppfyller fastsatte formelle krav og fremstår som skikket for tjeneste i politi- og lensmannsetaten. Søkerne må fremlegge uttømmende politiattest. Det kan også innhentes opplysninger om henlagte straffesaker eller andre forhold som kan ha betydning for søkerens skikkethet. Departementet gir nærmere regler om opptaksnemndas sammensetning, saksbehandling, spesielle opptakskrav, opptaksprøve og nærmere kriterier for opptak og rangering av søkere.

Opptak til videreutdanning og høyere grads studier foretas av Politihøgskolen. Departementet gir nærmere regler om saksbehandling og opptakskrav, herunder dokumentasjon av kompetanse.

Vedtak om avslag på søknad om opptak kan påklages til Politihøgskolens styre eller til en klagenemnd oppnevnt av styret. Klagen behandles etter reglene i forvaltningsloven. Tildeling av studiested er ikke gjenstand for klage.

§ 24c Utvisning, bortvisning og utestengning

Gjennom studiet skal Politihøgskolen vurdere om den enkelte student i grunnutdanningen er skikket for tjeneste i politiet. Styret oppnevner en egen skikkethetsnemnd og kan etter innstilling fra denne nemnda vedta å utvise en student som er funnet uskikket. I særlig alvorlige tilfelle kan sjefen for Politihøgskolen treffe vedtak om midlertidig utvisning. Slikt midlertidig vedtak skal uten unødige opphold forelegges for styret. Etter særlig vurdering kan styret gi en student som er vurdert som uskikket, anledning til å fullføre siste studieår. Departementet gir nærmere regler om skikkethetsnemndas sammensetning og saksbehandling, og om skikkethetsvurderingen.

Studenter i videreutdanning eller i høyere grads studier, som tross skriftlig advarsel fra styret igjen opptrer grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved institusjonen ellers, kan etter vedtak av styret bortvises fra studiet for inntil ett år. En student kan etter vedtak av styret utestenges for inntil tre år ved grov klanderverdig adferd som skaper fare for liv eller helse for personer som studenten kommer i kontakt med i undervisningen, eller ved grove brudd på taushetsplikt.

Studenter som gjør seg skyldig i fusk eller forsøk på fusk, kan utvises eller bortvises for inntil ett år.

Studentene plikter å avlegge dopingprøve etter nærmere regler gitt av departementet. Bruk av ulovlige dopingmidler eller nektelse av å medvirke til dopingkontroll kan føre til utvisning eller utestengning for inntil tre år.

Vedtak om utvisning, bortvisning eller utestengning kan påklages til departementet etter reglene i forvalt-

ningsloven. Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen medhjelper fra skikkethets sak eller sak om bortvisning eller utestengning er reist, eventuelt etter at advarsel etter annet ledd er gitt.

§ 24d Alminnelige tjenesteregler, edruelighet, bierverv og taushetsplikt

Bestemmelsene i alminnelig tjenesteinstruks for politiet gitt i medhold av § 29 gjelder for studenter ved Politihøgskolen så langt de passer. Tilsvarende gjelder den lovs bestemmelse om edruelighet og taushetsplikt. Når politimyndighet er tildelt av stedlig politimester, kan politimesteren nekte studenten bierverv som åpenbart er uforenlig med utøvelsen av politimyndighet.

§ 25 skal lyde:

§ 25 Særlig politioppsyn ved allment tilgjengelige arrangementer

Når det av ordensmessige grunner er påkrevd med særlig polititilsyn ved allment tilgjengelige sammenkomster eller tilstelninger, for eksempel offentlig dans, fester, konserter, festivaler, forestillinger, idrettsstevner og lignende, kan arrangøren pålegges helt eller delvis å dekke utgiftene til dette oppsynet. Det kan kun kreves dekning for utgifter til særskilt politioppsyn som utføres i umiddelbar tilknytning til arrangementet og som tidsmessig står i direkte forbindelse med avviklingen av arrangementet.

II

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 5

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.